

झारखण्ड शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, राँची
प्रथम सावधिक परीक्षा 2021-2022 माडल प्रश्नपत्र सेट - 1

कक्षा - 10 विषय - संस्कृत समय - 1 घंटा 30 मिनट पूर्णांक - 40

खण्ड 'क' - 'अपठित अवबोधनम्'

निर्देश: - अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत-
संस्कृत भाषा देवभाषा, प्रायः सर्वासां भारतीयभाषाणां जननी, प्रादेशिकम् भाषाणाञ्च प्राणभूता इति। यथा प्राणी
अन्नेन जीवति परन्तु वायुं विना अन्नमपि जीवनं रक्षितुं न शक्नोति, तथैव अस्मद्देशस्य कापि भाषा
संस्कृतभाषावलम्बं विना जीवितुमक्षमेति। निःसंशयम् अस्यामेव अस्माकं धर्मः अस्माकमितिहासः, अस्माकं भूतं
भविष्यञ्च सर्वं सुसन्निहितमस्ति।

1. संस्कृत-भाषायाः अपरं नाम किमस्ति?

(क) जनभाषा (ख) लोकभाषा (ग) देवभाषा (घ) सम्भाषा

2. संस्कृतभाषा कासाम् प्राणभूताऽस्ति ?

(क) प्रादेशिकभाषाणाम् (ख) लोकभाषाणाम् (ग) देवभाषाणाम् (घ) आंग्लभाषाणाम्

3. 'माता' अस्य पदस्य कृते गद्यांशे किं पदं प्रयुक्तम् ?

(क) अम्बा (ख) दारा (ग) भार्या (घ) जननी

4. 'रक्षितुम्' इति पदे कः प्रत्ययः प्रयुक्तः?

(क) क्त्वा (ख) तुमुन् (ग) ल्यप् (घ) शत्

5. 'भूतम्' इति पदस्य विपरीतार्थकं पदं गद्यांशात् चित्वा लिखत ।

(क) वर्तमानम् (ख) अभूतम् (ग) भविष्यम् (घ) पिशाचम्

खण्ड 'ख' - 'पठित अवबोधनम्'

निर्देश: - अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत -

6. किं कज्जलमलिनं धूमं मुञ्चति ?

[क] ध्वानम् [ख] शतशकटीयानम् [ग] जनाः [घ] पशवः

7. जलं कीदृशं नास्ति ?

[क] निर्मलम् [ख] स्वादिष्टम् [ग] दूषितम् [घ] अपेयम्

8. 'अतिसमीपम्' इति पदस्य विपर्ययपदं किम् ?

[क] ग्रामान्ते [ख] क्षणमपि [ग] प्रपश्यामि [घ] बहुदूरम्

9. कीदृशानां वृक्षाणां माला रमणीया भवेत् ?

[क] हरितानाम् [ख] रमणीया [ग] समीरम् [घ] जीवनम्

10. बुद्धिमती मार्गे गहनकानने कम् अपश्यत् ?
[क] व्याघ्रम् [ख] भल्लूकम् [ग] सिंहम् [घ] पितरम्
11. लोके महतो भयात् कः मुच्यते ?
[क] विद्वान् [ख] बुद्धिमान् [ग] मूर्खः [घ] व्याघ्रः
12. राजपुत्रस्य किं नाम आसीत् ?
[क] राजसिंहः [ख] शेरसिंहः [ग] मानसिंहः [घ] ज्ञानसिंहः
13. बुद्धिमती कया पुत्रौ प्रहृतवती ?
[क] दण्डेन [ख] चपेटया [ग] पादेन [घ] खड्गेन
14. मनुष्यस्य जीवने का सहसा आक्राम्य समधिरोहति ?
[क] युवावस्था [ख] जरा [ग] मृत्यु [घ] सुखम्
15. वैनतेयस्य समीपे के न आगच्छन्ति ?
[क] उरगाः [ख] मूषकाः [ग] कच्छपाः [घ] मृगाः
16. सुचारुरूपेण भोजनं पचयितुं कः कर्तव्यः ?
[क] निद्रा [ख] व्यायामः [ग] विद्याध्ययनम् [घ] सुखम्
17. हृदिस्थाने कः भवति ?
[क] अग्निः [ख] वायुः [ग] क्षिति [घ] जलम्
18. त्रिदशाधिपः कः अस्ति ?
[क] वरुणः [ख] इन्द्रः [ग] शिवः [घ] विष्णुः
19. सुरभेः कति पुत्राः आसन् ?
[क] शतम् [ख] एकः [ग] द्वौ [घ] सहस्रम्
20. सर्वेष्वपत्येषु जननी कीदृशी भवति ?
[क] निर्दया [ख] दया [ग] तुल्यवत्सला [घ] करुणाहृदया
21. 'उदारहृदया' इत्यर्थे अस्मिन् पाठे किं पदं प्रयुक्तम् ?
[क] वत्सला [ख] आर्द्रहृदया [ग] तुल्या [घ] जननी

खण्ड 'ग' - 'अनुप्रयुक्त व्याकरणम्'

निर्देशः - अधोलिखितानां रेखाङ्कितपदानां सन्धिं /विच्छेदं वा विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत -

22. पवनः शनैः-शनैः चलति ।
[क] पव + नः [ख] पौ + अनः [ग] पो + अनः [घ] पव + अनः
23. हे प्रभो! तस्मै सन्मतिं देहि ।
[क] सत् + मतिम् [ख] सन् + मतिम् [ग] सन्न + मतिम् [घ] स + न्मतिम्
24. सर्वे जनाः जगत् + नाथम् प्रणमन्ति ।
[क] जगतनाथम् [ख] जगनाथम् [ग] जगरनाथम् [घ] जगन्नाथम्

25. देवर्षिः नारदः पूज्यः अस्ति ।

[क] देवर + षिः [ख] देव + अर्षिः [ग] देव + ऋषिः [घ] दे + वर्षिः

26. वागीशः नित्यं विद्यालयं गच्छति ।

[क] वाक् + ईशः [ख] वाग + ईशः [ग] वागी + ईशः [घ] वा + गीशः

निर्देशः – अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं /विग्रहं वा विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत –

27 त्वं शक्तिम् अनतिक्रम्य एव कार्यं कुरु ।

[क] यथाशक्तिम् [ख] यथाशक्तिः [ग] यथाशक्ति [घ] यथाशक्तिना

28. रामः मृगस्य पश्चात् धावति ।

[क] अनुमृगः [ख] अनुमृगम् [ग] उपमृगम् [घ] प्रतिमृगम्

29. शक्रः देवाधिपतिः अस्ति ।

[क] देवाय अधिपतिः [ख] देवाभ्याम् अधिपतिः

[ग] देवात् अधिपतिः [घ] देवानाम् अधिपतिः

30. माता-पितरौ प्रणम्य कार्यारम्भं कुरु ।

[क] माता च पितरौ च [ख] मातरौ च पितरौ च

[ग] माता च पिता च [घ] मातृ च पितृ च

31 पाणी च पादौ च एतेषां समाहारः प्रक्षाल्य भोजनं करणीयम् ।

[क] पाणिपादम् [ख] पाणिपादौ [ग] पानीपादौ [घ] पाणीपादम्

निर्देशः- अधोलिखितानां रेखाङ्कितपदानां प्रकृति-प्रत्ययं संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत-

32. मोहनः जलं पातुम् इच्छति ।

(क) पा+ क्त्वा (ख) पिब्+तुमुन् (ग) पातु+म् (घ) पा+तुमुन्

33. सः पठ्+क्त्वा गृहं गमिष्यति ।

(क) पाठयित्वा (ख) पाठित्वा (ग) पठित्वा (घ) पठितुम्

34. सीता पुस्तकानि आ+ नी+ल्यप् पठति ।

(क) आगत्य (ख) आदाय (ग) आनीत्वा (घ) आनीय

35. मार्गं सः फूत्कारं कृ+ शतृ एकं विषधरं सर्पं पश्यति ।

(क) कुर्वन् (ख) कुर्वन्तम् (ग) कुर्वन्ती (घ) कुर्वन्तः

36. सेव्+शानच् जनाः स्वकर्तव्यं निर्वहन्ति ।

(क) सेवमानः (ख) सेवमानैः (ग) सेवमानम् (घ) सेवमानाः

निर्देश:- प्रदत्तविकल्पेभ्यः उचितम् अव्ययपदम् चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

37. अहं _____ विद्यालयं गमिष्यामि।

(क) श्वः (ख) ह्यः (ग) सर्वत्र (घ) विना

38. _____ रविवारः आसीत्।

(क) ह्यः (ख) श्वः (ग) बहिः (घ) सर्वदा

39. गृहात् _____ मा क्रीड।

(क) पुरा (ख) नूनम् (ग) बहिः (घ) अकस्मात्

40. वृद्धः पुरुषः _____ चलति।

(क) शनैःशनैः (ख) तीव्रम् (ग) नूनम् (घ) उच्चैः
